

„CIOCOII VECHI ȘI NOI” - SIMPLE SUBLINIERI TIPOLOGICE

„DINU PĂTURICĂ” de Adrian Maniu și Ion Pillat
la Teatrul Național „I. L. Caragiale”

Întâlnirea cu eroii „romanțului original” „Ciocoi vechi și noi” al lui Nicolae Filimon, pe scena Teatrului Național „I. L. Caragiale”, este prilejuită de o dramatizare foarte concisă, rod al colaborării de acum patruzeci de ani a scriitorilor Adrian Maniu și Ion Pillat. Fructificând ceea ce Șerban Cioculescu avea să numească, într-o prefață a romanului, „construcția strânsă și geometrică a unei compuneri dramatice”, cei doi scriitori își concentrează transpunerea pe principalele faze de ascensiune ale eroului principal — de unde și titlul piesei —, subliniind conflictul dintre cele două generații de ciocoi, ai căror reprezentanți tipici sînt Dinu Păturică și Andronache Tuzluc, marcînd întretărirea de interese care duce la posedare și deposdare de bunuri, de titluri, de putere. Fizionomia eroilor, atît de viu și complex surprinsă de autor, fizionomia mediului, atît de caracteristice anilor 1814—1825, se păstrează și se transmite, în esență, și în paginile reduciei pentru scenă, deși autorii au avut de eliminat, ca în orice reducție, pasaje și aspecte complementare, strălucitoare prin coloritul și graiul lor profund. Dinu Păturică trece astfel pînă la noi, din lumea de umbre feudale ale trecutului, pe lîngă fizionomiile din aceeași familie literară, de mai tîrziu, ale lui Tănase Scatiu și Iancu Țurmeacu. Dinu Păturică trece, așadar, pînă la noi nu numai cu propria sa individualitate, ci și cu propria sa generalitate și cu mediul care l-a generat.

Aceste sugestii le așteptam și din partea unei reprezentații de astăzi cu *Dinu Păturică*. Pe scena Teatrului Național urmărim însă un spectacol fără putere de generalitate și fără ambianță, citim o reeditare ce sare peste pasajele care dau aroma timpului și duc la asociații mai ample; ascensiunea și prăbușirea lui Dinu Păturică sînt individualizate scenic, și atît. Asta înseamnă că obținem o imagine mai mult sau mai puțin apropiată de obirșie a celor doi eroi în conflict și că pe lîngă ei se mai conturează, la discreția protagoniștilor, cîteva fizionomii autentice, toate la un loc putînd da o idee despre semnificația reală a acestei întîmplări de demult. Reușitele sînt, așadar, particulare, și le vom numi îndată; neîmplinirile privesc perspectiva regizorală, firavă și naivă, de o puținătate regretabilă. Lucrul se întrevede chiar de la începutul spectacolului, cînd, pentru a ne facilita simțămîntul descendenței epice a piesei, o slugă de-a lui Andronache Tuzluc

Coca Andronescu (Kera Dduca) și Niki Atanasu (Andronache Tuzluc)

trece prin scenă și deschide coperta enormă a unei cărți — cartea lui Nicolae Filimon — înăuntrul căreia se vede fațada conacului boieresc și se aud vocile care ne interesează. Pe drum se ivesc apoi, neînfrinate, stridente și note vulgare; iar când se adună mai multă figurație în jurul conacului sau la petrecere, simtem pe tărîmul operetic, unde e deajuns să apari și să fii alături de celălalt...

E limpede că semnatarul regiei, Nicolae Massim, s-a ferit de calea autocrației estetizante, la modă pe ici pe colo, și a mizat pe valorile actricești, alcătuindu-și o distribuție înțeleaptă, căreia i-a acordat credit nelimitat. Așa se explică de ce în spectacol întâlnim, să zicem, numai performanțe actricești în roluri episodice (cele două apariții de puternică sugestie realistă, a lui Gr. Vasiliu-Birlic în Rîndașul, pe linia unui comic popular, și a lui Ion Manu în Treti logofătul Ghinea, pe linia unui impresionant tragism interior), iar în rolurile centrale, compoziții atent detaliate și încercări, sobre, de portretizare. În această ultimă privință, Dem. Rădulescu a fost — cît i-a stat în putință — strict în delimitarea personajului său, a subliniat stăpînit și lucid, dar exclusiv,

Scenă din spectacol. În centru : Dem. Rădulescu (Dinu Păturică)

esența parvenitismului social al lui Dinu Păturică, funcția ideologică exactă a acestuia față de ceilalți eroi. I-a atribuit astfel personajului și cîtîmea de generalitate pe care o scontam. A fost întrucîtva mai aproape de o reeditare contemporană decît spectacolul în ansamblul său. Și, dacă i se poate reproșa ceva, aceasta este tocmai menținerea într-o delimitare prea strictă și prea personală, în unele momente în care am fi așteptat o integrare completă. Niki Atanasiu are culori foarte apăsate pentru portretul lui Andronache Tuzluc și — iată — spre deosebire de partenerul său, subliniază mai ales aspectele variate ale comportării personajului, succesiunea fațetelor acestuia de la un moment la altul. Creația experimentatului actor are astfel mai multă pregnanță. Două interpretări expresive aparțin actorilor Gh. Popovici Poenaru (Kir Costea Chiorul) și Mihai Fotino (Ciolănescu). Pentru Kera Duda credem că a fost bine distribuită Coca Andronescu, dar pare-se că actrița s-a mulțumit cu atît.